

14. századi szerezsenfejes kályhacsempék darabjai. Zöldmázások. Analógiák alapján (Buda) a fej sisakdíszben van, ebből sárkányfarok ágazik. A sárkányfarok a kályhanyomón is megfigyelhető, a darabok épp összeillenek. A megtalált csempenyomó-minta tehát épp a szerezsenfejes csempék nyomója!

15. századi félhenger alakú vörös kályhaszemek; továbbá hagyma alakú szintén vörös kályhaszemek.

Az épületen belül sok állatcsont is előkerült.

Egy másik sövényfalú épületnél rengeteg növény- és sövénylenyomatos paticsdarab jött elő, sok közülük szabályos trapéz átmetszetű rúd. Itt rengeteg használati kerámia került elő (14–15. századiak). Néhány vas-tárgy is, és sok állatcsont.

A feltárt kőházat tehát a 15. század második felében építették, de kellett lennie előzménynek is, noha ez nem lehetett kőépület. Funkciója bizonytalan. Fáziskasműhelyre a kályhanyomón kívül nincs adat. Elrendezéséből talán kereskedőháza lehetne következtetni – ez az egyetlen eddig ismert ház Visegrád városban, mely a Dunára merőleges kelet–nyugati tájolású, továbbá ilyen alaprajzú házat (keskeny és hosszú több helyiséggel és folyosóval) sem ismerünk. Hasonló keskeny és hosszú középkori kőház ismert Óbudáról, mely a piac-téren állt (Lajos utca). Nem kizárt, hogy itt is hasonló-ról van szó; a Dunához való közelség ezt támaszthatja alá. Az épületen belül tüzelőberendezés nem került elő, de érdekes és egyedülálló leletek igen. A folyosót közlekedésre nem használhatták, ezt a keskenysége és a hiányzó padlószint támasztja alá. Lehetséges, hogy árkádívek voltak a ház déli oldalán és a pillérek sávalapozásáról van szó, befelé pedig bolthelyiségek nyíltak.

Esetleg másik épülethez tartozó kiszolgáló-épület lehetett.

Az épületet békés körülmények között hagyhatták el a 15. század végén–16. század elején, ugyanis nincs nyoma égésnek, vagy pusztulási omladéknak.

Az ásatás legnagyobb jelentősége tehát ez a kőépület, és az eddig feltárt objektumokkal való viszonya. Az épület leleteit és alaprajzát tekintve igen jelentős épületre bukkantunk, mely kiválóan hozzájárul a középkori város topográfiájának alaposabb megismeréséhez. Tárgyi leletei erősen bizonyítják azt az oklevelekből kibontakozó képet, hogy a királyi udvar, és a mellette virágzó királyi város hasonló anyagi kultúrával rendelkezett, nevezetesen a berendezési tárgyak, használati eszközök nagy része mind az uralkodó rezidenciáján, mind a városban lakó nemesek portáin megtalálható voltak. A városban dolgozó műhelyek tehát királyi és nemesi, illetve polgári megrendelésre egyaránt dolgoztak. Nem kizárt egyébként, hogy ez a terület épp a város műhelynegyede volt, amit már korábbi ásatások sejtettek, s az idei is megerősíteni látszik.

Funkciója egyelőre ismeretlen, párhuzamok alapján kereskedőháznak képzelhető el, melyet a Dunához való közelsége is bizonyít.

SZŐKE MÁTYÁS

428. Vizslás, Újlak

(Nógrád megye) B, N, Kö

A 21-es út Salgótarján, Ipari Park és Kisterenye közötti szakaszának szélesítése és az ehhez kapcsolódó munkák által érintett nyomvonalon végeztünk megelőző kutatást.

Kökényes-völgy: A völgy keleti végében, a 21-es út, a régi országút és egy patak által bezárt területen, az út-építéshez kapcsolódóan két csapadékvízgyűjtő aknát létesítettek. Ennek földmunkái során több késő bronzkori és kora népvándorlás kori lelet került elő. A lelőhely hi-telestítése és a tervezett munkák által még érintett terület megelőző feltárása céljából összesen 5 kutatószelvényt nyitottunk a műúttal párhuzamosan, annak nyugati oldalán, illetve az aknák mellett a patak két partján. Ezekben, a jelenlegi talajszinttől számítva 120–140 cm mélységben mindenhol megfigyelhető volt egy kb. 20 cm-es régészeti anyaggal telített réteg, amely színében nem volt elkülöníthető és beásások sem voltak megfigyelhetőek. Az így megkutatott kb. 250 m²-es felület alapján kijelenthető, hogy a Tarján-patak völgyére jellemző erőteljes talajerózió hatására ebben az oldalsó völgyben is folyamatos a feltöltődés. Az itt előkerült leletek valószínűleg ennek a folyamatnak az eredményeképpen, másodlagos helyzetben vannak a lelőhelyen, és feltehetően a völgy egy magasabb pontján fekvő késő bronzkori, illetve császár-kori település pusztulásaként kerültek a patak-völgybe.

Ipari Park: Újlak északnyugati határánál, a Kökényes-völgy keleti végében, a régi országút mellett a talajmunkák során egy késő középkori/kora újkori kerámiatöredékekkel datált hulladékgyűjtő került elő. Sajnos a területen található többször bolygatott szeméttelap miatt nem lehetett egyértelműen eldönteni, hogy a jelenség régészeti objektumként kezelhető-e.

Állomás utca: Újlak belterületén, a vasútállomás felé vezető út mentén új közművezetékét létesítettek. Ezen a részen az 1960-as években egy vízvezeték fektetésekor már sikerült megfigyelni a középkori települést. Sajnos a most végzett kutatás alapján egyértelműen megfigyelhető volt, hogy a humuszréteget már korábban, feltehetően a műút építésekor teljesen elhordták, és közvetlenül az altalajra egy vastag sóderes alapot raktak. Így a munkák során régészeti jelenséget már nem tudtunk megfigyelni és lelet sem került elő.

TANKÓ KÁROLY

429. Zalaegerszeg, Andrásida, Csár-mellék

(Zala megye) R

2003. május 29. és június 17. között leletmentő régészeti feltárást végeztünk a Zalaegerszeget É-ről megkerülő 76. út nyomvonalán, az Andrásida, Csár-mellék nevű lelőhelyen. A topográfiai terepbejárásokból ismert 4/4 sz., a Zsigér-patak és a Hidegkúti-dűlő vízenyős völgye között elterülő nagy őskori lelőhely D-i végét érinti az útépítés. Intézményünk 2002-ben ásatási engedélyt kért próbaásatásra, de a területet borító akácliget miatt azt nem lehetett elvégezni.